

הדף היומי בבלי: מסכת בבא קמא דף ע"ט
הדף היומי בהלכה: סימן קנ"ג סעיף י' עד אמצע סעיף י"א 'אבל אסור'
המוסר היומי: שמייה"ל חלק ב' פרק כ"ט 'ועל הטענה' עד 'ואם לא'

לוח
לימוד
יומי

החכם הבטלן שהשיב תשובה של שוטים

מענייני לימוד המוסר בדף היומי בהלכה הנלמד החודש

איש, כִּידוּעַ לְכָל, וּבִפְרָט שְׂאֵתָה גֵר פֶּה וְעֹזְבֵתָ אֶרֶץ מוֹלְדֵתְךָ לְבֹא פֶה וּלְהִשְׁתַּכֵּר מַעַט וּלְחַזֵּר לְמִקוּמָה, הִיָּה לָךְ לְהִתְבַּוֵּן עַל כָּל יוֹם וְיוֹם לְחַפֵּשׁ אֵיזָה דְבָר לְהִשְׁתַּכֵּר בְּאִשֶּׁר תִּמְצָא, וְלֹא יֵלֶךְ שׁוֹם יוֹם לְבִטְלָה, וְאֵתָה מְשִׁיב שְׂאֵתָה בְּסֶךְ הַכֹּל פֶּה עֹשְׂרִים שָׁנָה? תְּשׁוּבָה כְּזוֹ הִיא שְׂיָכֵת לְשׁוֹטִים וְלֹא לְאֲנָשִׁים.

וְהַנִּמְשָׁל מִבֶּן מֵאָלָיו: נִשְׁמַת הָאָדָם, כְּשֶׁהוֹרְדָה לְאֶרֶץ, הִיא כְּמוֹ גֵר מִמֶּשׁ, שֶׁבָא לְגוּר פֶּה כְּדִי לְהִשְׁיֵג תּוֹרָה וּמִצְוֹת, כִּי לְמַעְלָה בְּשָׂמִים אֵינוֹ יָכוֹל לְהִשְׁתַּכֵּר מֵאוּמָה, וְנִקְצֵב לוֹ זְמַן מִיָּחָד עַל זֶה, וְאַחַר כֵּן לְחַזֵּר לְמִקוּר שְׂרָשׁוֹ לְמַעְלָה וּלְצַרֵּר שָׁם בְּצִרּוֹר הַחַיִּים אֵת ה' אֱלֹקָיו. וְצָרִיךְ לְהִתְבַּוֵּן עַל כָּל יוֹם וְיוֹם וְעַל כָּל שָׁעָה וְשָׁעָה מִיּוֹם הַיּוֹתוֹ לְאִישׁ, שֶׁלֹּא תִהְיֶה גְרוּתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה לְבִטְלָה. וְזֶהוּ שְׂאֵמֵר הַכְּתוּב: "גֵר אֲנִי בְּאֶרֶץ [הַיְנוּ לְזְמַן קְצוּב], אֵל תִּסְתַּר מִמֶּנִּי מִצְוֹתֶיךָ". וְהָאִישׁ שֶׁמְשִׁיב: עֲדִין אֲנִי כֶּבֶן עֹשְׂרִים אוֹ כֶּבֶן שְׁלֹשִׁים וְגַשׁ לִי שְׁהוּת, הוּא בְּתִשׁוּבָתוֹ כְּמוֹ הַחֶכֶם הַבְּטוּלָן הַנִּזְכָּר לְעִיל.

מתוך הג"ה בסוף פרק כ"ט מחלק ב' של ספר שמירת הלשון.

הָאָדָם צָרִיךְ לִידַע, שֶׁבָא לְעוֹלָם הַזֶּה רַק לְזְמַן קְצוּב בְּשִׁבִיל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וְעֵתִיד הוּא לְחַזֵּר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ, וְכִמּוֹ דְכִתִּיב "אִשֶּׁר אֲנִי מְצַוֶּה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם". וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה: הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם וּמָחָר לְקַבֵּל שְׂכָרָם. אֲכֹן הַיָּצָר מִפְתָּה לְאָדָם בְּבַחֲרוּתוֹ, שְׂעוּד יֵשׁ לוֹ שָׁנִים הַרְבֵּה לְחַיּוֹת, וּבְאֵמֶת טְעוֹת הִיא, כְּמוֹ שֶׁכִּתְּבוּנוּ לְמַעְלָה, שֶׁכָּל יוֹם נִתֵּן לוֹ מֵאֵת הַבּוֹרָא יִתְבַּרַךְ בְּחִשְׁבוֹן מְצַמְצָם וְלֹא יָכוֹל לְפַטֵּר עֲצָמוֹ בְּיוֹם זֶה עַל יְדֵי יוֹם שְׂאֲחָרָיו.

וְאִמְרָתִי מְשָׁל נִמְרָץ עַל זֶה: אִישׁ אֶחָד, בְּשִׁבִיל רַב עֲנִיּוּתוֹ, עָזַב מוֹלְדֵתוֹ לְנוֹד בְּאֶרֶץ רְחוֹקָה (אֶפְרַיִקָא וְכַדוּמָה) כְּדִי לְהַחֲיוֹת בְּנֵי בֵיתוֹ, וְהָיָה שָׁם אֵיזָה עֲשָׂרוֹת שָׁנִים. וְהָיָה עֲצָלָן גְּדוֹל בְּטָבָעוֹ וְהוֹלֵךְ בְּטֵל בְּתַמִּידוֹת. וּפְגָשׁוֹ אִישׁ אֶחָד מִמְּפִרְיֵי מַעֲרִיּוֹ וּשְׂאָלוֹ: לָמָּה אֵתָה הוֹלֵךְ בְּטֵל וְלֹא תִרְאֶה לְהִשְׁתַּכֵּר, שְׂעַל זֶה הִיָּתָה נִסְיַעְתְּךָ? וְהָשִׁיב לוֹ: מָה תִתְּפַלֵּא עָלַי, עוֹד יֵשׁ לִי שְׁהוּת, כִּי מִיּוֹם בִּיאָתִי לָפֶה הוּא עֲדִין רַק כְּעֹשְׂרִים שָׁנָה. וַיַּעַן רַעְהוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: הָאֵם חִסֵּר דְּעָה אֵתָה? אֲפֹלוֹ אֵם הֵייתָ אֶזְרַח פֶּה וְהֵייתָ הוֹלֵךְ בְּטֵל בְּתַמִּידוֹת, גַּם כֵּן אֵין זֶה דְרָךְ יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי

ענייני היום

• בשנת תרל"ד נסתלק לשמי רום הרה"ק רבי צבי הירש (ב"ר אהרן) פרידמן זצ"ל, הרבי מליסקא.

רבי צבי הירש נולד באוהעל והיה תלמידו של הרה"ק בעל הישמח משה מאוהעל. כמו"כ היה עורך נסיעות לצדיקים נוספים בהם הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א, הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א והרה"ק בעל הישר שלום מבעלזא זיע"א. לימים התמנה רבי צבי הירש לאדמו"ר בעיר ליסקא, על פי המלצת רבו בעל הישמח משה שהמליץ לתושבי העיר שביקשו ללכת בדרך החסידות לקבל על עצמם את רבי צבי הירש כרבי. אלפי חסידים נהרו אליו מכל רחבי הונגריה והארצות הסמוכות לה, ולאחר פטירת רבות בעל הישמח משה, היה רבי צבי הירש למנהיג החסידי הבולט ביותר בכל הונגריה, וממנו נפוץ אור החסידות על פני כל הארץ.

• בשנת תשנ"ב נסתלק הרה"ק רבי יצחק (ב"ר שלום יוסף) פרידמן זצוק"ל, האדמו"ר מבוהוש.

האם מותר למכור ספר תורה פרטי?

מי שיש בבעלותו ספר תורה פרטי - יש אומרים שרשאי למכרו, ולהשתמש בתמורתו לכל מטרה שהיא; ויש אוסרים, אלא אם כן מטרת המכירה היא להשתמש בכסף לצורכי לימוד תורה, מציאת זיווג, צורכי הנישואין של יתומים ועניים, ופדיון שבויים; ואם עבר ומכרו, צריך לרכוש בדמיו ספר תורה אחר. ויש מהפוסקים שכתב שאין להורות היתר בענין זה, אך אין למחות ביד המקל; ויש שהקל בשעת הדחק. [סעיף י"ו ס"ק סב; ביאורים ומוספים דרשו, 77]

האם מותר לתת ספר תורה במתנה?

כאמור, נחלקו הפוסקים אם מותר למכור ספר תורה. אולם, הרוכש ספר תורה על מנת למכרו - רשאי למכרו לכל הדעות. והיורש ספר תורה - יש אומרים שרשאי למכרו לכל הדעות, אך יש אומרים שגם לגביו נחלקו אם רשאי למכרו; ויש אומרים שדינו תלוי באם בשעה שירש את הספר התכוון להותירו ברשותו או למכרו. ונתנית ספר תורה במתנה - יתכן שמותרת לכל הדעות, בכל אופן שהוא. [ס"ק סב ו"סח; ביאורים ומוספים דרשו, 79]

האם מותר למכור תפילין על מנת לרכוש תפילין מהודרות יותר?

חפצי קדושה השייכים לאדם פרטי, כגון תפילין ומזוזות - יש אומרים שמותר למכרם ולהשתמש בתמורתם לכל מטרה שהיא, ויש אומרים שמותר למכרם רק על מנת לרכוש בתמורתם חפץ שקדושתו חמורה יותר. ויש שכתב שאם מוכרם כדי להחליפם בחפץ שקדושתו שווה, אך מהודר יותר - ניתן להקל. וספרי קודש - בתנאים מסוימים מותר למכרם לכל הדעות; ויש שכתב כי רצוי שלא למכרם בכל אופן שהוא. [ס"ק סב וביה"ל ד"ה ויש; ביאורים ומוספים דרשו, 80-81]

אתמול למדנו

- אם ייחדו מבנה לבית הכנסת עד לזמן מסוים, לא חלה עליו קדושה, ומותר לאכול ולשתות בו. אולם, במשך הזמן בו הוא משמש כבית כנסת אין לנהוג בו קלות ראש גמורה, כגון שיחה בטלה.
- בנין בית הכנסת שנמכר או חרב, אסור להשתמש בו, או במקום שבו עמד, לדברים שיש בהם גנאי ניכר וקבוע. ואם הרסו את מבנה בית הכנסת והקימו מבנה אחר, מותר.
- אם בנו בית הכנסת מכספי חולין, או שהקדישו בנין לבית הכנסת - אינו קדוש עד שיתפללו בו פעם אחת. ובדומה לכך, אם ייחדו נרתיק לתפילין, אינו קדוש עד שיכניסו לתוכו את התפילין.

מחר נלמד

- האם מותר לתת תפילין כמשכון עבור הלוואה?
- באילו תנאים מותר לכתחילה למכור בית כנסת?
- אדם שכיבדוהו ב'חזקה' לקיום מצוה מסוימת - האם יכול למכרה לאחר?